

הקדמה

א. שער כפר מימון

מעולם, בכל תולדות מדינת ישראל, לא הייתה הפגנת מחאה כזו של כפר מימון תשס"ה: אלפי משפחות, עשרות-אלפי אנשים, נשים וטף, שיצאו אל מחוץ לבתיהם לשלושה ימים. ואותו המון אדם לא עשה זאת למען עצמו, פרנסתו או עתידו. אותם עשרות-אלפי מפגינים יצאו למען עמם וארצם. עזבנו את בתינו לעזרת אחינו הגיבורים שבגוש קטיף, שחרב העקירה מנופפת מעל ראשיהם, הנצורים בבתיהם על ידי אחיהם המשרתים בצה"ל ובמשטרה; נטשנו את ערינו ויישובינו לשלושה ימים כדי למנוע את נטישת חבל עזה, את גירוש תושביו ואת הפקרת בתיהם לידי אויבנו.

שלושת הימים הללו היו לימים של עוז ותעצומה. שלושה ימים של אהבת ישראל והתרחקות מאלימות, ולצדן התמדה ונחישות. שלושה ימים של נצחון הרוח; של מפגן המוני שזעזע באצילותו את כל מי שחיפש דם ואש ותמרות עשן.

במה זכתה המחאה שבכפר מימון להיחרט באותיות של זהב בספרי ההיסטוריה של המדינה? דומה כי על שלושה דברים עומדת עוצמתה של מחאה זו, והרי הם אותם שלושה דברים שעליהם עומד העולם: על הדין ועל האמת ועל השלום.

על הדין - כיצד? שאותם המשמשים דרך כלל ככלים ליישום הדין ואכיפתו, התגלו הפעם במלוא חרפתם. אוטובוסים שהסיעו מפגינים נעצרו בהוראת המשטרה כבר בקרית שמונה ובמרכז הארץ; חיילי צה"ל סגרו את שער כיסופים, המוביל ליישובי גוש קטיף, ואף לא היססו להטיל מצור על כפר המצוי בתחומי ארץ ישראל הקטנה; וניצב במשטרה, ממפקדי המבצע המשטרתי, הורה לשוטרו להכות באלות את המפגינים. ולעומתם, דווקא המפגינים יצאו מבתיהם להגנת הדמוקרטיה בישראל, ופעלו בנחישות אך ללא אלימות, באהבה וללא שמץ של שנאה, למען מניעת עיוות רצונו של העם ונגד הפגיעה האיומה בזכויותיהם של למעלה משמונת-אלפי אזרחים שקבעו את בתיהם בתחומי חבל עזה וצפון השומרון.

על האמת - כיצד? שכן כבר אמרו קדמונים "קול המון כקול שדי", ומספרם של אנשים ומעוצמת נחישותם אתה למד על אמיתות האידיאל המניע אותם. ואם יצאו עשרות-אלפי אנשים מבתיהם כדי לסכל את הגירוש ולמנוע את העקירה, ואם שהו אנשים ונשים, צעירים ומבוגרים, חילוניים ודתיים, בתנאים-לא-תנאים במשך שלושה ימים תמימים מחוץ לבתיהם - הרי שהאידיאל המניע אותם, אידיאל של אמת הוא.

ועל השלום - כיצד? שאין לך דבר המביא שלום בין אדם לחבירו יותר מגמילות חסדים. ואם יש מידה שהצטיינה בה ההפגנה בכפר מימון, הרי היא גמילות החסדים. עשרות-אלפי אנשים נכלאו בשטחו של כפר המונה בימים כתיקונם כמה מאות תושבים, ולא קם אדם ואמר שצר לו המקום. ואותם מאות תושבי הכפר הקבועים הקדישו את בתיהם באותם שלושה ימים מופלאים להקלת שהותם של האורחים הבלתי-קרואים, שנקלעו למקום באונסם: הארוחות המשפחתיות הפכו לסעודות המוניות, החצרות הוקדשו לאהלי המפגינים ולמזרוניהם, ואפילו השירותים והמקלחות גויסו לטובת המאבק נגד העקירה. ולא קם אחד מהם והתלונן, ולא עמד אחד מהם ונעל את ביתו בפני המפגינים.

ממבט ראשון נראה כאילו אותה הפגנה נפלאה נכשלה. שהרי רק 25 ימים לאחר שנסתיימה ההפגנה ונתפזרו משתתפיה ליישוביהם, נהרסו יישובי גוש קטיף וגורשו תושביהם. אולם ייתכן שראייה מעמיקה יותר תגלה כי אירוע זה ייזכר לעולם כנקודת ציון משמעותית בתולדות מדינת ישראל בכלל והציונות הדתית בפרט. לראשונה בהיסטוריה הצעירה של המדינה, עזבו עשרות-אלפים את בתיהם, לקחו חופש מעבודתם, והתגייסו למעמד ממושך והמוני שנועד להציב קו אדום בפני הממשלה. וקו אדום, גם אם נפרץ, עדיין קו אדום הוא.

לעיתים, הציפייה לישועה גדולה מהישועה עצמה, וגם אם נכזבה התוחלת ובוצע הגירוש, נותר כפר מימון כסמל למאבק נחוש אך לא אלים, לסירוב להשלים עם שחיתות ועריצות, ולאמונה ולתקווה גדולות במלכות ישראל. מאז כפר מימון, לעולם נדע כי עם הנצח לא מפחד מדרך ארופה!

ב. שער העם והארץ

במסגרת ספרי התנ"ך, קובעות להן חמש המגילות מקום לעצמן כחטיבה נפרדת. ביטוי לייחודן של המגילות נמצא במנהג שנהגו בו כל עדות ישראל - לקרוא אחת מהן במועדים ובחגים. יש מהמגילות שהקשר ביניהן לבין המועד שבו הן נקראות הוא פשוט וברור: מגילת אסתר מתארת את מהלך האירועים שהוביל לקביעת חג הפורים, ומן הדין שתהא נקראת בו; ומגילת איכה היא ספר של קינות על חורבן הבית הראשון, שאירע בתשעה בחודש אב. אולם שלוש המגילות אחרות - לכאורה אין ביניהן ובין החגים שיוחדו להן דבר. שכן מהו הקשר בין חג הפסח לבין מגילת שיר השירים הנקראת בו? ומה בין חג הסוכות לבין מגילת קהלת? אמנם כבר עמדו על כך ראשונים ואחרונים, ונתנו סיבות ותירוצים לקשר שבין המגילות לחגים, אולם כבר אמר מו"ר הרב יעקב מדן, ראש ישיבת

1 על הקשר שבין מגילת רות לבין חג השבועות, ראה במאמר "רות", בתוך "המועדים בהלכה" לגרשיי זיון; וכן בהקדמתו של פיבל מלצר למגילת רות, במסגרת סדרת "דעת מקרא". תיאורי ההפגנה נכתבו בעזרת קטעי עיתונות מימי ההפגנה, בעיקר של 'הצופה', 'מקור ראשון' ו'ידיעות אחרונות'. הפניות סתמיות בהקדמה זו, כמו גם בשאר המאמרים שבספר, מכוונות למגילת רות.

הר עציון, שהוא מכיר שבע סיבות לכך שקוראים אנו את מגילת קהלת בסוכות, ורק סיבה אחת לכך שבפורים נקראת מגילת אסתר. הרי לך, שריבוי טעמים אינו בהכרח אות לאדיקות הקשר...

על שום מה נקראת מגילת רות בחג השבועות? הטעם הפשוט ביותר שנמצא למנהג זה מובא באבודרהם, ונשען על זמן התרחשות המאורעות המסופרים במגילה; נעה היא בין "תְּחִלַּת קְצִיר שְׁעָרִים" (א, כב) לבין "כְּלוֹת קְצִיר הַשְּׁעָרִים וְקְצִיר הַחֲטִיִּם" (ב, כג), וכבר לימדנו רבי שמואל בר נחמני כי "כל מקום שנאמר קציר שעורים - בקציר העומר הכתוב מדבר; קציר חטים - בשתי הלחם הכתוב מדבר" (רות רבה ד, ב). הרי לנו שאירועי המגילה התרחשו בתקופה שבין פסח לבין סוף קציר החיטים, וחג השבועות בתווך.

תיארוך אירועי המגילה לפי עבודות השדה הוא רק דוגמא לקשר ההדוק הקיים בין המגילה לבין הארץ. המגילה פותחת בירידת אלימלך ובניו מהארץ, ממשיכה בחזרת נעמי ורות לארצן, ומכאן ואילך היא סובבת סביב השדה ועבודתו: רות מלקטת אחר הקוצרים, פוגשת בשדה את בעוז, מבקשת ממנו לקחתה לאישה בקצה ערמת התבואה, ובסיפור הגואל מתברר כי גאולתה של רות תלויה וקשורה בגאולת השדה. אין לך מגילה שכולה ניחוחות וצבעים של שדה שיבולים בתקופת הקציר כמגילת רות, ואין לך מגילה המתאימה ממנה להיקרא בחג הקציר, הוא חג השבועות.

שני טעמים נוספים שנתנו הראשונים לקריאת מגילת רות בשבועות משלימים את הקשר שבינה לבין ישראל. טעם נוסף המובא באבודרהם הוא "שאבותינו לא קיבלו את התורה ולא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים", ו"רות גם היא נתגיירה"; ובילקוט-שמעוני מובא: "ומה ענין רות אצל עצרת, שנקראת בעצרת בזמן מתן תורה? ללמדך שלא ניתנה תורה אלא על ידי ייסורין ועוני". הרי לנו קשר בין המגילה לבין עם ישראל ותורת ישראל, נוסף על הקשר שהוזכר לעיל, שבינה לבין ארץ ישראל.

מעתה, ברור שאין מועד מתאים יותר לקרוא בו את מגילת רות מחג השבועות - היום שבו ניתנה תורה לישראל; היום שבו הובטח להם "וְאַתֶּם תְּהִיּוּ לִי מִמְּלַכֶּת פְּהָיִים וְגוֹי קְדוֹשׁ" (שמות י"ט, י); והחג שהוא, כפי שראינו, קשור באופן הדוק לארץ ישראל ולמצוותיה.

הם יצאו מביטם בצהריים, כדי להגיע לנתיבות בשעות הערב. התאריך: "יא בתמוז תשס"ה. המטרה: הצלת גוש קטיף. המשימה: עצרת המונית בעיון קברו של הבכא סאלי בנתיבות, לאחריה צעידה בגוש אחד לעבר מחסום כיסופים וגוש קטיף, ולבסוף - הישארות בגוש וסיכול העקידה.

ראש הממשלה, שנבחר ברוב עצום לאחר שהצהיר כי "דין נערים כדין תל-אביב", בגד בכוחריו והחליט לעקור את יישובי גוש קטיף ולהגלות את תושביו ממקומם. משאל שנערך בקרב מעביעי הליכודי הוכיח בצורה חד-משמעית כי בוחרי מפלגת השלטון מתנגדים למהלך, אך הדבר לא גרם לראש הממשלה לחזור בו מתוכניתו. אזהרות הרמטכ"ל ואישי צבא בכירים מפני "רוח

הקדמה

גבית לטרור" ומתקפת קסאמים וטרור שלא הייתה כמוה - אף הן לא הצליחו לסכל את המהלך המסוכן. שרשרת אנושית כתומה שחיברה את גוש קטיף עם ירושלים, תפילה של מאות-אלפי אנשים בכותל ומחאה עממית עצומה שכמותה לא נראתה בארץ מעולם - גם בכוחן לא היה להניא את ראש הממשלה מהחלטתו הנואלת. חזונו נותר כשהיה: עד "באב יהיה חבל עזה נקי מיהודים.

והנה הגיעה ההפגנה בנתיבות. נחלי-אדם זרמו מכל רחבי הארץ כדי להשתתף בהפגנה זו, שיועדה להיות 'אם כל ההפגנות; הפגנה שתסתיים בעעידה לעבר גוש קטיף, כדי לחזק את תושבי הגוש במלחמתם היומיומית נגד הטרור, כדי להביא אליהם את תמיכת העם שבשדות וכדי למנוע באמצעות מסה אנושית עצומה את ניתוק אנשי הגוש מביתם.

כבר בבוקר ההפגנה, כשהובררו המימדים העצומים שלה, ניתנה הוראה למשטרה: לעצור את המפגינים בבתיהם. שוטרים פשטו על אוטובוסים בפתח תקווה, בירושלים ואפילו בקרית שמונה הרחוקה, הורידו את המפגינים שהתעתדו להגיע לנתיבות, אסרו על האוטובוסים לנסוע ואיימו על נהגיהם בשלילת רשיונם. המחאה העצומה שהתעוררה בעקבות המהלך - שח"כ נתן שרנסקי דימה אותו לנסיונם של השלטונות הסובייטיים בסתיו 1976 למנוע ממנו להגיע להפגנה בבאבי-יאר - לא הועילה, אך הדבר רק חיזק את ההמונים ורומם את רוחם. עשרות-אלפי אנשים בכל רחבי הארץ יצאו מבתיהם, צעדו בדרכים-לא-דרכים ועקפו מחסומים, ומכל רחבי הארץ החלו לזרום לכיוון נתיבות.

בשעה 17:00, כשעמדה העצרת להתחיל, כבר היה ברור שהמפגינים ניצחו. למרות ההתנהלות הדיקטטורית ולמרות הצעדים הדרקוניים שנקטה המשטרה, כ-60,000 איש הגיעו לנתיבות כדי לעודד לכיוון הגוש. בעצרת שהתקיימה במתחם קברו של הבכא סאלי נאמו רבנים, ח"כים ואישי ציבור, ותפילה המונית להסרת חרב העקירה נישאה בחלל האוויר.

בשעה 21:00 החלה הצעדה לכיוון גוש קטיף. בשל השעה המאוחרת, תכננו קברניטי ההפגנה ללון בחניון שהוכשר מבעוד מועד בכניסה לכפר מימון - כפר קטן השוכן בין נתיבות לבין צומת כיסופים. משפחות שלמות, עם תינוקות וקשישים, צעדו בדרך המובילה לכפר מימון, ובפיהן תפילה: 'יתן לנו וימצאו תושבי גוש קטיף מנוחה בביתם. ובשכנת הלילה, ביחד עם עשרות-אלפי אנשים שנחלצו להגנת עמם וארצם, נדמה היה שהקביה עצמו עונה: אתם עשו את שלכם, ואף אני אעשה את שלי.

ג. שער החסד

טעם מעניין לקריאת מגילת רות בשבועות מביא בעל הלבושים (ס' תצד). לדבריו, בפרשת המועדות שבפרשת אמור מופיעות מצוות מתנות עניים - לקט ופאה - מייד לאחר פרשת שתי הלחם שמביאים בשבועות, ובמקביל, במגילת רות מוזכר שבוע ציווה על נערינו להותיר לרות לקט, שכחה ופאה.

אמנם, דומה שדבריו של ה"לבוש" רומזים לקשר הדוק הרבה יותר הקיים בין המועד למגילה. חז"ל כבר עמדו על כך שהמוטיב הבולט במגילה הוא מוטיב החסד:

אמר רבי זעירא: מגילה זו - אין בה לא טומאה ולא טהרה, ולא איסור ולא היתר. ולמה נכתבה? ללמדך כמה שכר טוב לגומלי חסדים. (רות רבה ב, יד)

כל המגילה כולה טבולה במידת החסד. רות עושה חסד עם נעמי ושבה איתה למולדתה, בועז עושה חסד עם רות בשדה שהיא מלקטת בו, ומעל לכל - בועז עושה חסד עם נעמי האם השכולה, עם רות האלמנה ועם מחלון המת, גואל את רות ומקים שם המת על נחלתו. אף שיחות המגילה, אין הן דומות לשיחות בספרי המקרא האחרים. דומה כאילו חוט של חסד משוך מעל האנשים ומעל המאורעות כולם, ומתוך כך נזרע הזרע להולדת דוד, שעליו נאמר "תִּתְּרֶת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה" (משלי ל"א, כו; ברכות י"ע"א), ולמלכי בית דוד, שעליהם נאמר: "כִּי מַלְכֵי חֶסֶד הֵם" (מל"א כ', לא).

כשם שהמגילה - מגילת חסד היא, כך גם התורה היא תורת חסד, וזאת בשני מובנים: חסד עשה עמנו הקב"ה שנתן לנו תורתו וחיי עולם נטע בתוכנו, שהרי התורה נקראת 'חסד' (ילקוט-שמעוני תהילים רמז תתעה); אך מצד שני גם "כל מי שעוסק בתורה, כאילו עושה חסד עם הא-ל" (ילקוט-שמעוני תהילים רמז תשסז). וכבר דרש רבי שמלאי: "תורה - תחלתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים" (סוטה יד ע"א), ואם תחילתה וסופה כך - הרי שכל התורה כולה, חסד הוא.

מעתה, אין לך מתאים מחג השבועות, חג שניתנה בו תורה שהיא חסד, לקרוא בו את מגילת רות, שכולה גמילות חסדים. ואולי לכך רמז ה'לבוש' בדרשתו על מצות מתנות העניים: רוב מצוות החסד שבתורה, אין אדם מצאנה לקיימן בזמן מסויים. יכול הוא להימלט ממולדתו למקום שאין מכירים אותו שם, כדרך שעשה אלימלך, כדי שלא לתת צדקה לעניי עירו. אולם דווקא הצדקה שבשדה - הלקט, השכחה והפאה - האדם מחוייב בה ואינו יכול להימלט ממנה. כאשר הוא קוצר את תבואתו, שומה עליו לתת מתנות עניים. מכאן, שדווקא בחג הקציר באה לידי ביטוי מקסימלי חובת גמילות החסדים: באותה שעה אין היא חובה היולית שאין לה שיעור, אלא חובה מוגדרת ותחומה היטב בזמן, במקום ובכמות. אין מתאימה, אפוא, ממגילת רות - מגילה שכולה חסד - להיקרא בחג השבועות, הוא חג הקציר, חג החסד.

כחמש-מאות מטרים משערי כפר מימון נעצרה הצעדה. המשטרה דורשת להתפזר, ואינה מאפשרת להמשיך. הדרישה כל-כך הזויה, שקשה להאמין שמישהו מתכוון אליה ברצינות: עשרות-אלפי אנשים, נשים וטף עומדים בחצות הלילה באמצע הכביש, מבקשים להגיע לחניון שהוסדר מראש ללינה - והמשטרה דורשת מהם לצעוד חזרה כחמישה ק"מ לנתיבות ולנסוע לבתיהם. ואכן, לאחר כמחצית השעה חומת כוחות הביטחון נפרצה, והמפגינים הורשו להגיע לחניון.

הקדמה

בשש בבוקר, כשהחל השחר להפציע, גילו המפגינים כי הם מכותרים ע"י כוחות עצומים של משטרה. אלפי שוטרים וחיילים, פרשים ולוחמים, כיתרו את המפגינים וביקשו למנוע מהם את המשך הצעדה. בהחלטה זריזה, החליטה מועצת יש"ע להכניס את המוני האנשים אל הכפר. עשרות-האלפים החלו לזרום לתוך כפר מימון, תוך שהם עוקפים את השוטרים ואת המחסומים וחותכים את הגדרות שבדרכם. השוטרים והחיילים לא הצליחו לעמוד בפני המסה האנושית האדירה, ובשבע בבוקר כבר היו כולם בתוך הכפר.

כפר מימון, הקרוי על שם הרב י"ל מימון, שכיהן כשר הדתות מטעם המפד"ל בכנסת הראשונה, עלה לקרקע בטי"ו באב תשי"ט ע"י שבט 'איתנים' של תנועת 'בני עקיבא' ומונה כיום (ביחד עם היישוב תושייה הצמוד אליו) כ-180 משפחות. עיקר עיסוקם של תושבי הכפר הוא בחקלאות, אך מאז קיץ תשס"ה הוא נודע בעיקר בשל תרומתו למאבק נגד עקירת גוש קטיף.

כיצד נכנסים עשרות-אלפי אנשים לתוך כפר קטן המונה 180 משפחות? בצפיפות, ככל הנראה. המוני המפגינים התחילו בכל פינה מפינות הכפר: בכבישים, בגינות הציבוריות, בחצרות ובשדות הפגיעו מזרונים ואוהלים, והכפר השלו הפך למקום הצפוף ביותר בעולם. לצד המפגינים, נאלץ הכפר לארח גם עשרות עיתונאים, מכל רחבי העולם, שהגיעו לסקר את ההפגנה המופלאה, וכמה אישי ציבור שהגיעו לחזק את ידיהם של המפגינים.

דרכו של עולם, אדם אינו שש לחלוק את ביתו עם אדם נוסף. ביתו של האדם הוא מבצרו, וחומות הבית מבודדות אותו מההמונים המאיימים לפלוש אל פרטיותו. אך באותם שלושה ימים, כאילו הפך הכפר לאי של הוויה אחרת; למקום בלי חומות; לאנדרטה מופלאה לימים שבהם היה אברהם אבינו מרים את ארבע דפנות אהלו ויושב ומצפה לאורחים. תושבי הכפר פתחו את בתיהם בפני ההמונים, ואלו נענו ברצון. המיטות, הספות, השטיחים והרצפות ניתנו למפגינים כדי ללון בהם; אוכל ושתיה הוצע להמונים; המשחקים, המחשב, הטלוויזיה והטלפונים הופקעו מידי ילדי הבית וניתנו לרבבות הילדים שפלשו לכפר; ואפילו המקלחות הפכו לבתי מרחץ ציבוריים.

ומדוע לא יצאו האנשים מהכפר? מחוץ לכפר, סביב לגדרותיו, צבאו עשרות-אלפי חיילים ושוטרים שמנעו יציאה מהכפר וכניסה אליו. המפגינים שהגיעו כדי לסייע לאנשי הגוש הנעורים, מצאו עצמם נצורים בתוך כפר מימון. מאז ימי המנדט הבריטי לא הטילו שלטונות הארץ מצור וסגר על יישוב יהודי שיושביו לא עשו דבר, והנה - עבירה גוררת עבירה: מי שזמם להרוס יישובים יהודיים שבחבל קטיף ולהפוך את אלפי תושביהם לחסרי-בית, מצא עצמו צר על יישוב יהודי שבתחומי 'הקו הירוק' והופך עשרות-אלפי אנשים לאורחים בבתים לא-להם. כוחות עצומים של משטרה וצבא, עם מסוקים, פרשים וזרנוקי מים, שכמוהם לא נראו אפילו בשיא המאבק נגד הטרור, הובאו כדי לסכל את מגמת המפגינים לפרוץ אל גוש קטיף.

בשל החום הכבד, אי-אפשר היה לצאת לכיוון הגוש בשעות היום. בודדים הסתננו בינות למחסומים ולגדרות והגיע לגוש קטיף, אך אלפי המשפחות על נשיהן וטפן לא יכלו לצאת בשעות אלו. מה עשו, אפוא, בכפר מימון באותן שעות? היו שישבו בבתי הכנסת ולמדו, היו

שקראו, היו ששיחקו והיו שדיברו עם השוטרים. שהרי ככלות הכול, כולנו בני עם אחד, וגם אם אחד מבקש להניע לגוש כדי לחזק את אחיו ואילו השני מנסה למנוע זאת ממנו - אנשים אחים אנחנו. על מה דיברו באותן שעות? מן הסתם, על ענייני דיומא: על ארץ ישראל, על עם ישראל ועל תורת ישראל; על עוצמה של אמונה, על השתדלות וביטחון, ועל יוזמה אנושית מול אמונה בה: מניינים משותפים נערכו בשיתוף המפגינים והחיילים הצרים עליהם, בני משפחה גילו זה את זה משני צדי המתרס, ומספרים שבחלק מהמקרים, המפגינים אף חלקו את לחמם (של תושבי הכפר...) עם החיילים הצרים עליהם.

גם משירד הלילה, המשטרה הוסיפה למנוע את היציאה לעבר הגוש. כמוכן, עשרות-אלפי מפגינים יכלו גם לפרוץ את חומות השוטרים, אך מנוי וגמור היה איתם: לא תהיה אלימות. כאותם צדיקים טהורים, שאינם קובלים על הרע אלא מוסיפים טוב, החליטו המפגינים לפרוץ אל הגוש באהבה ובאמונה, ולא בכוח הזרוע. ואולי, סמכו הם על תעצומת החדש שהתגלו באותם ימים. שהרי כבר לימדונו חז"ל שיש כנפיים לארץ וכנפיים לשמש וכנפיים לחיות וכנפיים לכרובים וכנפיים לשרפים, אך גדול כוחם של גומלי חסדים שאינם חוסים בצל כל אלו אלא בצל מי שאמר והיה העולם. ועוד אמרו: "אילו היה יודע בועז שהקבי"ה מכתב עליו יזיכובט לה קלי ותאכל ותשבע ותותר" - עגלות פטומות היה מאכילה, והנה אנשי הכפר, שאף הם לא ידעו שהקבי"ה מכתב עליהם, פרסו לאורחיהם מפתם וחלקו עמם את בתיהם. והרי כשאדם עושה מצוה - אליהו כותבה ומלך המשיח והקבי"ה חותם על ידיהם, וודאי לא יטוש ה' נחלתו ועמו לא יעזוב, ויעזור לאלו היוצאים להצלת אדמתו עמו.

ד. שער המלכות והגאולה

את הטעם המפורסם ביותר לקריאת מגילת רות בשבועות מביא בעל ה"תבואות שור" (בכור-שור ב"ב יג ע"ב): בשבועות מת דוד המלך, ולכן קורין בה מגילת רות, המייחסת את דוד לאבותיו. אולם אנו נקשה על טעם זה: לכאורה נראה כאילו שושלת היוחסין של דוד, המפורטת בסוף המגילה, מנותקת לגמרי מסיפור המאורעות שבה. וכי לא די היה לקרוא בשבועות את חמשת הפסוקים האחרונים, המייחסים את דוד לאבותיו?

התשובה לקושייה זו ברורה. אכן, רק סוף המגילה מפרט את שושלת אבותיו של דוד, אולם המגילה כולה היא הקדמה לשושלת זו. שהנה כבר אמרו חז"ל שבזכות מעשיה הטובים של רות, זכתה ויצא ממנה דוד שריווהו לקב"ה בשירות ותשבחות, ואין מתאימה יותר מרות - שנולדה במואב, התגיירה ודבקה בעם עולם - להיות אם-אמו של דוד, שהוא מקים עולה של תשובה.

שהנה, בשתי צורות יכולה הגאולה שתבוא: בדרך של התעוררות ארצית או בדרך של התעוררות שמיימית. ואם סוכות ושמייני עצרת מסמלים את הגאולה של "שִׁבּוּ אֶלֵי", הפותחת ביוזמה אנושית מעין יציאה לסוכה ומסתיימת במלחמת גוג ומגוג (הפטרת סוכות),

הקדמה

הרי פסח ועצרת מסמלים את הגאולה של "הַשִּׁיבֵנו ה' אֵלֶיךָ וְנִשׁוּבָה", זו הפותחת ביציאה הפלאית ממצרים ובמתן תורה ומסתיימת בתחיית העצמות היבשות (הפסרת שבת חוה"מ פסח). ורמז לדבר: בשתי העצרות חוגגים אנו את חג התורה, אך בעוד שמחת תורה היא המועד שבו אנו מסיימים לקרוא בה, חג מתן התורה הוא המועד שבו הקב"ה נתן לנו אותה. חג השבועות, אפוא, הוא חג של אתערותא דלעילא - של גאולה המתחילה ביוזמה שמיימית.

ומכאן למגילת רות. לצד הדגש הברור שהיא שמה על חשיבות המעשה האנושי ועל השכר הטוב שנותן ה' לדבקים בו, אין להתעלם מכך שהיא מדגישה גם את האופן שבו מסבב הקב"ה את הקורות בעולם. כיצד הגיעה רות לבועז? במקרה, לכאורה: "וַיִּקַּר מִקְרָהּ חֶלְקֵת הַשָּׂדֶה לְבַעַז אֲנָשׁ מִמְשֻׁפְּחֵת אֱלִיפְלָה" (ב', ג). הקורא אינו יכול שלא לתהות על 'מקרה' זה, ולהיזכר בדבריו הידועים של הרמב"ם: "אבל אם לא יזעקו ולא יריעו, אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקריה - הרי זו דרך אכזריות, וגורמת להם להידבק במעשיהם הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות" (הל' תעניות א', ג). הסובר שזהו רק מקרה, הרי הוא אוחד בדרכו של עמלק, שעליו נאמר "אֲנָשׁ קָרָה בְּדָרְךָ" (דברים כ"ה, יח), ובדרכו של בנו המן, עליו נאמר: "וַיִּגְדַּל לֹוּ מְרָדְכִי אֶת כָּל אֲנָשׁ קָרָהוּ, ודרשו חז"ל: "בן בנו של קרהו בא עליכם" (אסתר רבה ח', ה).

וכיצד פגשו בועז ורות את הגואל? המגילה מספרת כי אף מפגש זה אירע בדרך מקרה: "וּבַעַז עָלָה הַשָּׂעִר וַיֵּשֶׁב שָׁם, וְהִנֵּה הַגָּאֵל עֹבֵר אֲנָשׁ דָּבַר בְּעַז" (ד', א), אך כאן כבר דיברו חז"ל מפורשות:

אמר רבי שמואל בר נחמן: אפילו היה בסוף העולם, הטיסו הקב"ה והביאו לשם כדי שלא יהא אותו צדיק יושב ומצטער מתוך ישובו... ר' אליעזר אומר: בעז עשה את שלו, ורות עשתה את שלה, ונעמי עשתה את שלה; אמר הקב"ה - אף אני אעשה את שלי. (רות רבה ז', ז)

עולה לנו, אם כן, כי אף מגילת רות, כמו חג השבועות, מדגישה את תהליכי הגאולה הניסיים, העל-טבעיים, אלו המגיעים מצד הקב"ה. ואם גם קודמים להם מעשי אנוש - דוגמת מעשיהן של רות ונעמי, ודוגמת "נעשה ונשמע" שאמרו ישראל קודם שקיבלו התורה מהר סיני - אין בכך כדי לעמעם את החסד הא-לוהי המחולל את המהלכים. אין ראויה, אפוא, ממגילת החסד המדגישה ומפרטת את תהליכי הגאולה הניסיים שמחולל הקב"ה, שתיקרא בחג השבועות שהוא חג החסד, המקושר אף הוא עם הגאולה הפותחת בקב"ה.

עם בוקר יום רביעי, יומה השלישי של העצרת, ניכר היה כי היום ייפול דבר. שמועות שרחשו בקרב המפגינים סיפרו כי היום לעת ערב יגיעו לכפר רבני העיבוד ומנהיגיו, ויוליכו את קהל

הרבבות בדרך העולה גוש-קטיף. היום - כך ברור היה - יבוא הקץ על תוכנית ההתנתקות, וישבו תושבי חבל קטיף וצפון השומרון לשבת בטח באדמתם.

ואכן, באותו היום נראה היה כאילו העימות עם כוחות המשטרה הולך וקרב. הטלוויזיה שידרה את דברי מפקד מרחב הנגב של המשטרה, שקילל את המפגינים, התיר לשוטרי מג"ב להכות בהם באלות ללא רחם וקרא לפזר אותם בהתות זרמי מים חזקים. מנגד, ראשי מועצת יש"ע קראו לציבור העצום לנהוג באחידות, לא להתעמת עם כוחות הביטחון ולהישמע להוראות המארגנים.

לאחר כמה נאומים, ברבע לשמונה בערב החלו האנשים להתקדם לעבר השער המערבי של כפר מימון. המשטרה, שנערכה לכך מעוד מועד, נפרסה מעבר לגדר. אותה גדר השומרת בימים כתיקונם על כפר מימון מפני פורצים, הפכה לקו פרשת המים המבחין בין שני הצדדים למאבק: מצדה האחד - אלפי שוטרים כחולים וחיילים ירוקים, מצוידים באלות, בסוסים, בפרשים ובאמצעים אלימים לפיזור הפגנות; מצדה השני - עשרות אלפי מפגינים לא-חמושים, בראשם רבנים ואישי ציבור, הלבושים בגווני הכתום ונכספים להגיע לגוש-קטיף לסכל את גזירת הגירוש המאיימת עליו. כשהגיעו המפגינים אל הגדר, היה ברור: עכשיו ייפול דבר. דומה היה כאילו הגיעה אותה שעה שהמתין לה ההמון כבר שלושה ימים. עוד רגע תינתן ההוראה, ורבבות יצאו לעבר גוש קטיף, מוכיחים כי איש אינו יכול לעצור את האהבה שחש העם לאחיו ואת הכיסופים שהוא חש לאדמתו.

ואכן, נפל דבר. משנוכחו מנהיגי ההפגנה לדעת כי לא יוכלו לפרוץ את הגדר בלי להתעמת עם כוחות הביטחון, החליטו לסגת אחר. העדיפו הם את נצחון הרוח על פני ניצחון כוחני; ביכרו את מניעת מלחמת האחים על פני הצלת גוש קטיף. ההמון עוד סובב את גדר הכפר בניסיון למצוא פתח שדרכו יוכל לפרוץ אל עבר הגוש, אך באותה שעה כבר היה ברור שהעצרת הגיעה לסופה. היא נחתמה באופן רשמי בתפילת ערבית ובשירת 'התקווה', ורבבות המפגינים התפוררו לכתיהם.

עוד שנים רבות, ככל הנראה, יימשך הויכוח על אותו לילה הירואי. האם כדין נהגו הרבנים כשבחרו שלא לפרוץ את המצור? תהא התשובה אשר תהא, הויכוח נוגע לשאלה הטקטית-היסטורית - כיצד צריך היה לנהוג באותו רגע, שבו ניצבו רבבות הכתומים אל מול אלפי השוטרים. לשאלה העקרונית-אמונית - כיצד משתלבים אירועי כפר מימון בתהליך הגאולה של עם ישראל, דומה שכבר ניתנה התשובה לפני אלפי שנים, לאחר שבית המקדש נחרב ורוב היהודים גלו מארצם, כשהיה רבי חייא מהלך וראה את איילת השחר שבקע אורה:

כך היא גאולתן של ישראל: התחילה קמעה קמעה, כל מה שהיא הולכת - היא רבה והולכת. (ירושלמי ברכות פ"א ה"א)

גם אז כמו היום, המסקנה היא אחת: ואף על פי שיתמהמה, עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא. עם הנצח לא מפחד מדרך ארוכה!